

SVENSK MUSIKTIDNING

N:r 18.

Redaktör och utgivare:
FRANS J. HUSS.
Telefon: Brunkeberg 14 97.

NORDISKT MUSIKBLAD.

Stockholm den 1 Dec. 1909.

Expedition: Kammakaregatan 6.

Pris: Helår 5 kr. Lösnummer 25 öre.
Annonsspris 20 öre pr petitrad.

29 Årg.

Ludwig Spohr.

Ett halft sekel hade den 22 sistlidne oktober förflutit sedan den store violinmästaren Ludwig Spohr, gick ur tiden, efter en lång lefnad, rik på omfattande verksamhet och ära. För att hedra hans minne och göra hans verk fortlevande äfven genom, att befordra uppförandet af hans tonskapelser och utgifva dem i nya upplagor, bildades förlidet år ett Spohr-sällskap med säte i Cassel, där han i 35 år verkade som kapellmästare och två år efter sin pensionering afled. Till hans minne uppfördes i Cassel på dödsdagen hans förnämsta verk för scenen: »Jessonda» i ny uppsättning, och andra verk af Spohr, såsom hans C-moll-symfoni och några af hans kammarmusikverk kommo äfven vid samma tid till uppförande. Ät den märklige violinvirtuosen och tondiktaren vilja vi i det följande egna en minnesgård med erinran om hans lefnad och verksamhet.

Ludwig (Louis) Spohr föddes den 5 april 1784 i Braunschweig, son af med. doktorn, sedermera medicinalrådet C. H. Spohr och Ernestine Henke, dotter af en präst därstädes. Den musikaliska talangen blef tidigt väckt i hemmet, där modern sjöng och spelade klavér, fadern blåste flöjt. Redan omkring fem år gammal sjöng han med sin klara stämma duetter med modern och vid samma ålder köpte honom fadern, på hans enträgna begäran, en violin med hvilken den unge musikern flitigt sysselsatte sig. Han fick nu undervisning i violinspel af rektor Riemenschneider och börjar sedermera år 1790 eller 91 taga lektioner däri af en fransman Dufour, skicklig violin- och violoncellspelare, hvilken som emigrant slagit

Borghild Bryhn.

sig ned i Seesen, dit fadern flyttat 1786. På föranledning af denne, som insåg gossens stora begåfning, sändes han till Braunschweig för att utbildas till musiker och erhöi där till lärare i teori organisten Hartung och i violinspel den duktige violinisten, konsertmästaren Maucourt. Han gjorde nu så stora framsteg, att hertigen 1799 anställde honom som kammarmusikus och erbjöd sig att bekosta hans ytterligare utbildning. År 1802 erhöi han till lärare Frans Eck, som på resa till Ryssland spelade i Braunschweig, och denne åtföljde han på hans resor 1½ år, därunder flitigt studerande och riktande sig genom åhörande. Sin första konstresa företog han 1804 och väckte bl. a. i Leipzig stor sensation både som virtuos och komponist. I Gotha föranledde hans uppträdande engagemang som konsertmästare efter den aflidne Ernst 1805, men han stannade ej länge på denna plats. Sedan han 1806 gift sig med harpvirtuosen Dorette Scheidler företog han nya konsertresor 1807 och 1809 samt kom 1812 till Wien, där han efter att ha med heder bestått en täflan med Rode, som samtidigt uppträdde där, lät af greve Pallfy binda sig som kapellmästare vid Theater an der Wien.

Konflikter med greffen förorsakade att han redan 1816 lämnade Wien och efter en resa till Italien, där han konkurrerade med Paganini (båda spelade tillsammans 1817 i Milano en Concertante af Spohr) öfvertog han därpå kapellmästareplatsen vid Stadtteatern i Frankfurt 1817. Han gjorde sig 1820 äfven ryktbar i England, i det han konserterade i London och jämte sin hustru erhöi det utmärktaste mottagande vid hofvet. Mindre lycklig hade han kort förut varit i Paris, där han både som komponist och violinist blef ganska kallt bemött af kritiken;

Ludwig Spohr.

fransmännen förstodo ej det utmärkan-
de i Spohrs väsen, romantiken i hans
spel liksom i hans tonskapelser. Redan
1821 bytte han om vistelseort och flyt-
tade öfver till Dresden för att låta sin
dotter utbildas i sång af Miksch. Där-
på kallades han 1822 till hofkapell-
mästare i Kassel, där hans rörliga lif
slutligen fick sin lugna hamn och där
han slutade sina dagar. Beklagligtvis blef-
vo hans sista lefnadsår förbittrade genom
ett mindre godt förhållande mellan ho-
nom och landsherrn, som till och med
emot hans vilja pensionerade honom 1857
och nedsatte hans lön, ehuru denna var
honom garanterad oförändrad till hans
död. Kort tid därefter träffade honom
ett ännu hårdare slag i det han bröt
sin arm i trappan till läsemuseet. Vis-
serligen läktes armen oaktadt hans höga
ålder, men en svaghet i densamma stod
kvar, hvilken hindrade honom att vidare
föra stråken. I anledning af hans 25 års-
jubileum som kapellmästare i Cassel 1847
hade han förlänats tillträde till hofvet och
utnämns till generalmusikdirektör samt blif-
vit hedersborgare i staden. Efter sin för-
sta makas död 1834 gifte han sig med Ma-
rianne Pfeiffer, en utmärkt pianist, som
öfverlefde honom. Han dog af ålder-
domssvaghet utan föregående sjukdom
den 22 okt. 1859. Spohr var en impo-
sant person med ädla men allvarliga an-
siktsdrag. Blygsam och anspråkslös var
han till sitt väsen, trots de mångfaldiga
hyllningar af alla slag, som bevisades ho-
nom under hans långa konstnärliga verk-
samhet.

Till dessa lefnadsdata vilja vi efter en
af mästarens senare biografer och andra
foga några ord om honom såsom tonsät-
tare och virtuos.

Spohrs mångsidiga konstnärsanlag äro
mest riktade åt det veka, älskliga, milda
och svärmodiga. Lättare finner han ut-
tryck för klagan än för lefnadslust; till
och med öfver hans glädje breder sig
elegiska skuggor. Likväl förmår han, en
annan musikalisk Jean Paul, att gifva hu-
morn präktiga toner och det goda lyn-
net skalkaktigt behagliga melodier; men
han är icke naiv som Shakspear eller Mo-
zart utan snarare sentimental som Schil-
ler. Han saknar Bachs stränga storhet,
Händels frihet, Beethovens höga flykt,
men han äger som Göthe det finast ut-
bildade formsinne och kan hos andra väcka
känslans hemligaste rörelser och fylla åhö-
rarens själ med lyckliggörande intryck och
sköna tonbilder. Spohrs verk intaga till
följd af sin egendomliga karaktär och obe-
stridliga originalitet en alldeles egen plats
i musikkulturen men väcka i högre
grad än andra komponisters, synnerligast
genom hans sätt att modulera, intrycket
af något manieradt och monotont samt
alstra känslan af att hans skaparkraft, trots
rikedomen och mångsidigheten i hans
skaparverksamhet, lider af en viss begräns-
ning. Ytterligare orsak härtill finna vi uti
hans stränga fasthållande af den konstnärliga
formen, ur hvilken han aldrig trädde
ut äfven vid den friaste behandling af
enskildheter. Alla dessa omständigheter

utgöra dock ej något giltigt skäl till att
man icke skulle kunna med njutning och
tillfredsställelse återvända till hans verk
eller t. ex. med fullaste nöje åhöra en
konsert, hvars program endast upptog
Spohrs kompositioner. Alla dessa göra
i första rummet intryck af klarhet och
översiktlighet; däraf ock deras goda har-
moniska verkan. Intet i dem synes tvun-
get och påtrugadt, icke en gång de djärf-
vaste modulationer. Afsigten att göra ef-
fekt spårar man aldrig; det är något no-
belt och distingueradt i deras väsen. Så-
som bekant visste Meyerbeer, Marschner
och andra berömda tonsättare att gan-
ska väl göra sig till godo effekter hos
Spohr, som var en mästare i instrumen-
tation.

Spohrs utomordentliga storhet som vio-
linvirtuos erkännes på det lifligaste från
alla håll. Redan då han 1804 konserte-
rade i Leipzig skriver om honom Fr.
Rochlitz följande: »Hans individualitet le-
der honom mest till det storslagna och
det i ljuft vemod svärmande. Så är ock-
så hans härliga spel. Fullkomlig renhet,
säkerhet, precision, den enormaste färdig-
het, alla slags stråk, alla nyanser i instru-
mentets ton, den mest otvungna ledighet
i att röra sig med allt detta, till och med
de största svårigheter — det gör honom
till den skickligaste virtuos. Men den
själ han inlägger i sitt spel — fantasiens
flykt, elden, mjukheten, känslans inner-
lighet, den fina smaken och förmågan att
intränga i och återgifva andan i de sär-
skilda kompositionerna — det gör honom
till sann konstnär. Denna sist nämnda
egenskap ha vi ej funnit i så hög grad
hos någon violist och detta synnerligast
i hans kvartettspel.» En annan af hans
samtida ger oss en liflig bild af den kon-
serterande virtuos. »När» — säger han
— »den imposante mannen, ett hufvud
högre än sin omgifning, med violinen
under armen träder fram till sin notstäl-
lare — han spelade aldrig utan till, emedan
han ville undvika skenet af att ha instu-
derat ett tonstycke mekaniskt, hvilket han
ansåg oförenligt med sin konstnärliga upp-
fattning — och när han då hälsade pu-
blikens med denna oeffterhärmliga bugning
full af värdighet utan stolthet, full af
behag och själföförtroende, lugnt riktande
sina klara, blåa ögon utåt salongen för
att taga en öfverblick af sin publik, intogos
åhörarna af en stämning, liknande andakt.

Såsom tonsättare, var Spohr ofantligt
produktiv. Efter en katalog öfver kans
verk, af Schlettefer, meddelade vi år 1891
en förteckning öfver dem, hvilken upptog
mer än 2 spalter i denna tidning. Här
må endast i korthet lämnas en öfversikt
öfver dem. Af Spohr har man 10 ope-
ror, däribland *Faust*, *Der Zweikampf mit
der Geliebten*, *Zemire und Azor*, *Der Berg-
geist*, *Pietro von Albano*, *Der Alchymist*
och *Die Kreutzfahrer*.

Denna sistnämnda opera, hvarmed han
beträdde nya banor i det han gaf en
skarpare karaktäristisk åt i stycket före-
kommande personer, blef för 10 år sedan
omarbetad i Tyskland och gick flera gån-
ger med stor framgång öfver scenen där-

städes. Spohr skref äfven 5 oratori-
er: *Das jüngste Gericht*, *Die letzten
Dinge*, *Des Heilands letzte Stunde*, *Der
Fall Babylons* samt den dramatiska kanta-
ten *Das befreite Deutschland*; vidare en
uvertyr till »Macbeth» 4 program-
symfonier: »Die Weihe der Töne»,
»Historisch Symphonie», »Irdisches und
Göttliches» och »Die vier Jahreszeiten»
samt 5 andra symfonier, 43 kvar-
tetter, 5 dubbelkvartetter, 5
kvintetter, 15 violinkonserter
af klassiskt värde, bland hvilka de i A-dur
(»sångscenen») och D-moll (op. 55) äro
mest kända och omtyckta. Han har dess-
utom skrivit en mängd kammarmusikverk
för såväl stråkinstrument som trä- och
blåsinstrument samt konsertarior, en- och
flerstämmiga sånger m. m., hvarjämte han
har utgifvit en stor violinskola i tre afdel-
ningar (1831). Hans autobiografi ut-
kom 1860—61 i två band.

Bland framstående violinister, som voro
elever af Spohr, kunna nämnas Ferdinand
David, Fredrik Pacius och J. A. F. Beer,
konsertmästare vid Stockholmsoperan och
sedan i Petersburg.

Af Spohrs operor uppfördes på Stock-
holms operascen »Jessonda» i öfversätt-
ning af A. Lindeberg, första gången 1826
tre år efter första uppförandet i Kassel
1823 och året efter sedan den upptagits
i Wien, och upplefde till 1837 summa 28
föreställningar; sedan upptogs »Zemir och
Azor» därstädes 1828 och gafs till 1839
summa 9 gånger. »Jessonda», Spohrs
förmästa operaverk, uppfördes här på
vår kungliga teater, senast den 2 mars
1891, då fru Östberg innehade titelrollen
och fru Edling utförde Amazili. C. F.
Lundquist återgaf, ovanligt nog för ho-
nom, älskarerollen Tristan da Cunha, och
hufvudpartierna för öfrigt hrr Seller-
gren, M. Strandberg, Rundberg och Graf-
ström. Operan upplefde då in alles till
16 mars 5 föreställningar.

Borghild Bryhn.

Då den norska sångerskan fru Kaja
Eide för en månad sedan gjorde en lyck-
lig debut här på operan såsom Madame
Butterfly, förspordes det, att samtidigt en
annan norsk sångerska, fröken Borghild
Bryhn, profsjungit inför operans direktion
i och för ifrågasatt gästspel å dess scen.

Då vi nedskrifva detta, därjämte medde-
lande ett porträtt af den med ståtlig fi-
gur och intagande apparition utrustade
sångerskan, har hennes första uppträdan-
de här ägt rum d. 26 nov. såsom Elisa-
beth i »Tannhäuser», hvilket blef för hen-
ne en stor triumf. Det var en präktig
bild af den jungfruliga furstinnan, och
hennes stora, vackra stämma, ren och
klangskön äfven i höjden, behandlades
med konstnärlig smak i tonbildning och
uttryck. Det var en angenäm bekant-
skap man fick göra med fru Bryhn denna
afton, hvilket äfven den alltför fåtaliga
publiken tycktes erkänna, att döma af
det rika bifall, som genast efter andra

akten, däri hon först uppträder, ägnades henne och sedan efter operans slut, då hon upprepade gånger inropades och äfven hyllades med blombuketter.

Såsom vi förut nämnt hade vi hoppats att få höra henne denna gång äfven såsom Aida och Brynhilde i »Valkyrian», då emellertid gästspelet blef afbrutet genom inträffad sjukdom. Det är icke af miss-tag, ty efter sin profsjungning här, för hon hem till Norge och gifte sig med sin landsman, löjtnant Landgård. En intervju i Dag. Nyh. meddelar, att hon därefter gjorde en bröllopsresa på kontinenten och profsjöng för Weingartner i Wien, hvilket hade till resultat ett 3-årigt engagement vid dess opera, börjande i februari, sedan sängerskan i december besökt London, att där uppträda på en serie konserter.

Om början af fröken Bryhns konstnärsbana känna vi, att hon efter att ha uppträdd någon tid som konsertsångerska i Kristiania, på inrådan af Edvard Grieg, som intresserade sig för hennes utbildning som sångartist, reste till utlandet för att studera hos den tyske tenoren och smakfulle konsertsångaren Raimund von zur Mühlen, hvilken äfven varit fru Kaja Eides lärare. Vinsten af dessa sångstudier blef så betydlig, att då fröken Bryhn för två år sedan, profsjöng för Covent-gardenoperans direktion i London, hon genast, ehuru hon då ännu icke beträdd scenen, blef engagerad för denna operas engelska säsong, en anställning, som sedan fortsattes under den italienska sommarsäsongen på denna opera, dit då världens förnämsta sångkrafter församlas, och hon fick sjunga vid sidan af sådana sångstjärnor som Luiza Tetrazzini, Lina Cavalieri, Melba m. fl. I London har fröken Bryhn särskildt gjort lycka såsom Santuzza i »Cavalleria rusticana», Venus i »Tannhäuser» och Brynhilde. Till Wagners musikdramer är hon särskildt anvisad genom såväl sina röstmedel som genom sin ståtliga, nordiska apparition alldeles såsom vår landsmaninna Ellen Nordgren-Gulbranson. Också då hon i höst medverkade vid Wagnerkonserterna på Köpenhamns Tivoli, hvarom vi förut nämnt, påpekades af tidningarna där, att hon tycktes vara designerad att blifva Ellen Gulbransons efterträdarinna som Wagnersångerska. I vår redogörelse för musiklivet i Kristiania under början af detta år, nämnde vi ock, att fröken Bryhn, ssåom Carmen gästade på National-teatern, med hvilken roll hon skördade stor framgång.

Från Romasäsongen 1909—1910.

II. »Adriano»-säsongen, etc.
»Corea»-konserterna: återblick och framtidsutsigter.

25 nov. 09.

Om den med månadens utgång ändan-
dande opera »stagiöne'n» i »Teatro Ad-
riano» är ej mycket att tillägga. Dess
i sin helhet mest lyckade produktion

har obestriddligen varit Verdis »Aida», som till heder för romerska publikens smak nu med fog räknas för densammas älsklingsopera bland samtliga alstren af den här i det hela så populäre maëstron. Att den jämväl å spellistan upptagna »Trubaduren» omedelbart efter sin apparition måste åter nedläggas, var ingalunda att undra på med hänsyn till det väl underhålliga utförandet. Af »Aidas» resp. framställare förtjänar särskildt att framhållas den från härvarande kgl. konservatorium utgångna, med präktig stämma begåfvade Maria Viscardi, hvilken med för en debutant sällsynt säkerhet tolkade den magnifika operans i allo så kräfvande titelparti. Oaktadt sin föregående framgång i andra italienska städer och en af komponisten, Gisberto de Lunghis vänner vid premiären iscensatt hyllning med förgylld lagerkrans, etc. blef den enda noviteten, Raffaello, på grund af ej mindre textens än musikens oerhörda svaghet rent af med satirens gissel utdömd af pressen och upplefde allenast ett par föreställningar.

Så mycket större framgång har det utmärkte Vitale-operettsällskapet rönt å »Quirino», och dess sejour här har också fått betydligt längre varaktighet, än vanligen är fallet å Romas sekund-teatrar med sina tidt och ofta skiftande trupper. Af detsammans förmågor må nämnas den charmant subretten Inez Imbimbo och den briljante unge komi-kern Italo Bertini.

*

I söndags inleddes den nya säsongens »Coréa»-konserter med första afdelningen af en fem matinéer omfattande Beethovens »festival» under ledning af Michael Balling, hvars gedigna dirigentegenskaper äfven i fråga om Wagner-operor romarne hade åtskilliga tillfällen att uppskatta under senaste »stagiöne». Programmet upptog hufvudsakligen Bonn-mästarens äldre och särskildt här mindre bekanta skapelser, såsom hans första och andra symfonier, »König Stefan»-uvertyren och turkiska marschen i »Die Ruinen von Athen» — begge de sistnämnda komponerade till invigningen af kgl. teatern i Pest 1812 — samt ett delikat »rondino» för oboe, klarinett, etc, hvori en del af den speciellt i fråga om dessa instrument med flera nya värdefulla krafter förstärkta kommunal-orkestern hade ypperligt tillfälle att aflägga prof å sin kompetens.

Efter Beethoven-cykeln skall närmast följa en serie af Schumanns och en dylik af Brahms' symfonier.

För öfrigt är det vederbörandes — Cecilia-akademiens förträffliga styrelse — afsigt att låta det vokala elementet spela en ännu större roll än hittills och för detta ändamål åstadkomma en äfven de högsta fordringar tillfredsställande kör; af solister märkes i främsta rummet Wien-operans förträffliga koloratursångerska Selma Kurz. Såsom kapellmästare figurerar en hel rad inhemska och utländska celebriteter,

bland hvilka man återfinner några af de mest illustra namnen å förra säsongens dirigenter, däribland en Mascagni och en Mengelberg. Utsigterna äro sålunda synnerligen lofvande, och man har allt skäl att hoppas, att ifrågavarande konserter icke allenast skola göra sig förtjenta af minst lika stor popularitet som hittills, utan ock att desamma till »fest-året 1911 uppnå en så hög konstnärlig nivå, att de värdigt komma att stå vid sidan af de utsökta musik-dramatiska njutningar, som då äro i perspektiv för besökarna af »den eviga staden».

Undert. har i åtskilliga af sina föregående korrespondenser egnat särskild uppmärksamhet åt ofvannämnda konserter, hvadan det må vara tillfyllest att allenast i några korta drag rekapitulera deras nu snart femåriga existens. Den hufvudsakliga hedern af dessas realiserande tillkommer »S. Cecilia» preses greffe di S. Martino, en sannskyldig mecenat, och romerska municipalorkesterns anförare Alessandro Vessella, som med den äkta konstnärens entusiasm och pietet under första tiden af deras tillvaro åren 1905—1906 i Costanzi- och Adriano-teatrarne, 1906—1907 i »Argentina» ensam vid ett femtiotal konserter dirigerade ej mindre än 210 olika tonskapelser. Med säsongen 1907—1908 ställdes konserterna under öfverinseende af S. Cecilia-konservatoriets styrelse, under hvars egid desamma, förlagda till den för ändamålet ypperligt apterade »Anfiteatro Coréa», alltmåra förvärfvat rangen af den förnämsta insatsen i romerska musiklivet, ja numera till och med kunna betraktas såsom en verkligt nationell institution, på samma gång de med sina enkom engagerade utländska dirigentförmågor och sina långtifrån ensidigt italienska program ega en rent af internationell betydenhet.

Anteros.

P. S.

Efter företagna grundliga renoverings-arbeten, speciellt beträffande scenens tekniska anordningar och orkesterrummets sänkande, lär Mascagni, »Costanzis» nye generaldirektör och förste kapellmästare, f. n. med feberaktig ifver bedrifva repetitionerna till den stundande operasäsongen, som skall invigas redan d. 16 december med Wagners »Tristan». Huruvida »ille faciet»... får nu den närmaste framtiden utvisa.

En skriftväxling emellan J. C. F. Hæffner och d. v. sekreteraren vid K. Musik. Akademien Pehr Frigel rörande den förres koralarbete.

(Meddelad af C. F. Hennerberg.)

I K. Musikal. Akademiens bibliotek förvaras bl. a. autografer dels ett bref, som Hæffner tydligen under mycket uppbragt sinnesstämning den 6 juli 1810 tillsände sekreteraren Frigel, dels konceptet till Fri-

gels svar å detsamma. Båda aktstyckena meddelas här in extenso.

Upsala den 6:te July 1810.

Högädle Herr!

Jag ville önska at de gissningar som jag har, och nu säger äro ogrundade: jag har trott och ansedt Herr Kongl. Sec: för en så trofast vän, som alldrig kunde hysa eller tänka en falsk tanka emot mig. — Nu til Saken! Jag har läsit Tit: Pro Memoria til Psalmboks Comitéen: duger Således min Choralbok ej, för det, at bassen ej är besiffrad, är det obrukbar at det är satt 4 stämmigt, gör det ej effect på Orgerna, och at för de 4 stämors skull Organister ej kan spela där-efter. På alt detta svarar jag, med så många Kapellmästare, Musik Compositeurer, Organister, och Klaverkrablare som fins i Sverge, jag tar op med dem alla, om jag ej spelar så godt en besiffrad bass som någon, och utan at vara högfärdig bättre än alla, således 1., om jag kunde vinna 10,000 Rdr jag ej kan spela en Choral af mina jag skrivit i 4 stämmor sådane de äro satta, om jag tar bassen besiffrad och lemna bortt mellanstämmorna. 2:a Hvem vill skriva bättre bassar under en Choral. 3:e at säga, man kunde ej fördubbla, och utan fördubblingar gjorde ej en Choral effect, härrör af — huru mycket kännedom det fodras at kunna med skicklighet fördubbla, därtill fodras en hiskelig kännedom och vana, jag trotsar, under alla Organister i hela Sverge fins ingen enda som kan det. 4. Skall då Vår Herre höra idel falska gångor i Musiken vid dess dyrkande, och kunde Öron total fördärfvas för Musik igenom våra Organisters tafsande? Sjelfva vår store Ahlström har den nånsin kunna spela, eller spelt en Choral utan falska lägen emot Harmonien? Ännu en stor skara af bevis kunde jag anföra — men besta ändamålet som påsyftas är detta efter min tanka: Ahlström ska vid utgifvande af Choralboken til nya Psalmboken taga iirån mig belöningen för mitt använde möda: och Musikaliska Akademien hedern, är det ej så? Och det är ju nu lätt at gjöra en Choralbok? Men har ej Musik: Akademien äfven granskat mitt utgifne Choralbok? Nu något — Om et Ny Choral ska göras, kan jag då ej äfven besiffrat bassen, om det är så nödvändigt? Och hvem kan bättre inse ofullkomligheten af min utgifvna Choralbok än jag — ingen? Och hvem kan mig visa en bättre Choralbok än mitt af alla tryckte som fins? Jag är alldrig stolt eller äregirig, men hvad rätt och billig älskar jag. Jag förklarar tryckte Mässan som jag skrivit för oduglig, och detta med Själ, den skrefs för ögonblicks behof: Tit: har äfven föreslagit en form och äfven anmärkt tonarterna, jag fick det af Årke Biskopen, förlåt at jag säger fritt mitt omdöme: de två första Noter äro falska, alldrig kan man med en ensam Sång i Joniska tonen börja med C, A, man kommer då i 3:e tonen: Doriska tonerna i densamma äro ej riktige efter sin Scala: och Decalmat:n är ej riktig i sitt värde utsatt. Jag talte

med vår goda Doct:r Ödman, om det hela, den är af min tanke, emedan Årke Biskopen undvikar at ut gifva Svar; at han kommit öfverens med bägga Herrarna i Stockholm, huru det ska och bör bli med dessa två omtalte Saker: Har jag rätt eller orätt? Mässan hur den bör vara, och ska vara, har jag färdig, men fan ska den ge fram, Herrarne kan nu först göra sin, sedan kommer jag, det är förbannat lätt om man står på en annans axell, at se längre. Ännu en gång säger jag, med största glädje vill jag höra, om jag har orätt, ingenting ska mera glädja mig. Men Gud i hvad för tider lefva vi? alt dyrt, ohylligt, Gud ske lof jag var ej i Stockholm.

Hur är det med Kapellmästariet den ena är stupid den andra kläckare eller Küster — Lustig — Es ist doch die beste Welt — sade den som låg i glödande Ungen. Stockholmare de ser snart Musiken back ifrån, som en Ångelsman efter Prof. Küstners mening såg Månen. Med all Högaktning och Vänskap är jag

Högädle Herr Kongl. Sec: ödmjuk: tjenare

H æ f f n e r.

(Utanskrift:)

Kongl: Sec:

Högädle Herr

Frigell

Stockholm.

(Sigill med svart lack har ett monogram af bokstäfverna J. C. F. H. Af Frigels hand finnes följande anteckning.

Ankom d. 9 Julii 1810.

Besvaradt d. 25 do. —)

Koncept till Frigels svar.

Stockholm den 23 Julii 1810.

Högädle Herr Kapellmästare!

Tit. Skrifvelse af den 6 dennes har högeligen surprenerat mig, både i anseende till ämne och ton. Kanske vore rättast att ej svara derpå, men jag tror mig dock böra göra ett och annat genmäle, för att visa Tit. ofog. Har Tit. läst och begripit min Promemoria till Pastoral-Utskottet, så borde Tit. kunna inse meningen med mitt oskyldiga Förslag om en noterad Psalmboks-Uplaga, att den ej kan vara annan, än att egentligen Psalm-Melodierna må vinna lika sanction med sjelfva Psalmerne, och sedermera ej komma att förändras efter hvar och en inbillsk och okunnig orgelspelares eller Författares caprise. Så skedde med 1695 års Psalmbok, men likafullt hafva Choral-Böckerne funnits nödiga. Jag inser ganska väl nytan af Choralernes 4-stämmiga utförande, och har alldrig bestridt eller tänker bestrida den, men för ändamålet af den noterade Psalmboks-Uplagan kunde det ej blifva nödigt, och skulle dessutom göra den för kostsam. I öfrigt har jag ansett en sådan Uplaga, för anförda skäl, väl nyttig, fast ej nödvändig, hvarföre jag ock i mitt yttrande mera önskade, än yrkade den. Hvad beträffar Choral-Bokens öfverseende och reglering af flere sakkunnige, så tror jag mig ej heller derutinnan hafva så aldeles orätt. Det är sannt, Aka-

demien har obiter granskat de Första 127 Numrerne af Tit. arbete, och i anledning af samma granskning, samt i förli-tande på Tit. lika sorgfällighet vid utarbetandet af fortsättningen, (som likväl icke kom under dess ögon förrän efteråt), fällt ett favorabelt yttrande om samma arbete uti Circulaire-Brefvet till Consistorierne, och detta omdöme har jag ej heller någonsin ansett oförtjänt. Att likväl åtskilligt ej skulle kunna bestå vid en strängare granskning och vara fullt lämpeligt för Svenska Församlingen, tror jag mig kunna bevisa om det påfordrades: Till ex. Melodierne nr 189 och 411. — Skulle det då vara aldeles ur vägen, att vid en ny reglering af kyrkosången litet biträde lämnades till Melodiernes rättande på åtskilliga ställen, (hvilka ej äro få) efter Församlingens behof och det bruk, som i tidens längd blifvit infördt, och hvilket bruk hvarken genom Föreskrifter i Choral-Boken eller genom det starkaste Orgelverk, eller den mäst Stentoriska Choeur låter ändra sig uti de Psalmer som allmänheten oftast sjunger och följakteligen bäst känner? Skulle någon heder eller vinst frångå Tit. derigenom? Eller ligger mera makt uppå Tit. profit, än på Församlingens behof? Är Akademien, den Tit., lika med Weiland Vogler, så frikostigt altid behagat småda, under det dess approbation likväl gärna sökts, så obehörig Domare och dess kontroll på Tit. individuella tycke så aldeles umbärlig? — Af allt detta följer likväl icke att jag ogillat Tit. arbete, eller hos Ståndet velat sätta det i misscredit. Jag tror att Tit. med dess utgifvande gjort Svenska Kyrkosången en god tjenst, och att det i allmänhet äger en väl afpassad harmonisk bearbetning, ehuruval jag har svårt att dömma om, huruvida det, som Tit. försäkrar, är det bästa af alla utkomna Choral-Böcker. Men jag är fullt öfvertygad, och kan ej gå ifrån den öfvertygelsen, att om Svenska Församlingen någonsin skall få en fullkomligt god och mot ändamålet svarande Choral-Bok, så bör regleringen däraf besörjas af flere kunnige Personer, som bättre känna Församlingens bruk, och utaf erfarenhet kunna dömma hvar det låter sig göra att strängt förblifva vid originalerne, och hvar man åter måste sätta dessa åsido för att lämpa sig efter inrotad vana, n. b. där den ej är uppenbart stridande mot Harmoniens lagar eller Tonartens natur. Detta har jag i synnerhet åsyftat då jag gaf mitt yttrande till Psalmboks-Committéen; ej någon biasigt på egen nytta eller heder. Men jag har sagt fritt hvad jag tänker, och tror kunna bidra till ändamålets vinnande. Trodde mig ej heller behöfva taga föreskrift af Tit. eller någon annan, huru jag borde yttra mig, utan blott hålla mig vid det jag ansåg för det rätta och sanna, då jag därunder ej sökte att förolämpa Tit. eller hvilken som helst. För öfrigt är det mig helt och hållet likgiltigt huru det går med hela saken, jag har aldrig tänkt att sträcka min åtgärd längre än jag gjort, den nämligen, att, anmodad om ett ytt-

rande, oförbehållsamt säga det bästa jag veste. Vare nu detta nog sagt om mitt yttrande till Psalmboks-Committéen. Nu ett par ord angående Mässan. I anledning af ett Bref ifrån Hr Arche Biskopen, (det jag väl icke utan uppenbar ohöflighet kunde lämna obesvaradt), anförde jag i mitt svar att jag väl allt för litet granskat och undersökt vår Svenska Mässa, för att om dess rätta inrättning kunna gifva något pålitligt yttrande, men att jag vid jämförelsen emellan den tryckta noterade Mässan i 1695 års Psalmbok, och den af Ahlström utgifna, funnit den sednare på flera ställen mindre riktig, och att äfven den förra, mindre hända, ej aldeles instämmer med de äldre Missaler och Antiphonier, hvilka jag likväl aldrig ägt tillfälle att se och studera. Jag hänviste derför Arche Biskopen i detta mål till kapellmästaren Häfner, som derutinnan kunde gifva den säkraste uplysning och hoppades att deri ej hafva orätt. Ej för att gifva någon föreskrift eller mönster till efterföljd, men blott för att ej synas vilja undandraga mig allt eget yttrande, skickade jag O Guds Lam! och Herren vare med Eder, noterade så simpelt som jag stundom föreställt mig att de kunna sjungas, utan att då så noga undersöka melodians öfverensstämmelse med gamla kyrkotonarterne. Det kan väl vara att de efter desse ej äro fullkomligen riktiga; jag vill derutinnan så mycket mindre vara envis, som mitt utkast skedde i största hast, och utan pretention på att det skulle annerlunda anses, än som en uppgift, hvilken vid närmare granskning kunde tariffa rättelse. —

Men hvad beträffar den anmärkningen, att öfvergången till A från C uti Herren vare med Eder skall vara oriktig efter Joniska Tonartens Scala, så är jag i den saken tills vidare något otrogen, emedan jag vet, att denne Tonart naturligen modulerar till Lydiska Tonarten F., och Fader Fux, sträng i åminnelse, som man ock lärar böra gifva ett ord i laget, uti en uppgifven disposition till en Fuga i den förra Tonarten, föreskrifver att svaret bör ske uti Lydiska Tonarten, till skillnad från vårt moderna C-dur (Nb det är ej Hypolydiska Tonarten han intenderar till Hufvudton. — En annan sak är, om det i fråga varande A ej finnes i gamla Missalerna; då har jag aldeles orätt, och tänker ej försvara uppgiften. — Hvad deklamationen i O Guds Lam vidkommer, så lærer menas Första Stafvelsen i ordet förbarmar, som faller på en viktig not. — O Guds Lam är en öfversättning af Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis! Mi uti miserere svarar emot förut uti förbarma, och mi täl en viktig not, men ej för, det är aldeles sannt. Men hvad rör jag före, att man till en musik öfver Latinsk Text, satt Svenska ord, som ej väl passa. Eller kan Tit. då påstå, att noteringen af Psalmerne nr 118 och 183 uti Tit. Choral-Bok är afpassad efter en sund Declamation af Hymnerne Esaiæ Propheten och Veni Sancte

Spiritus? Låter sådant äfven göra sig öfveralt med den så kallade Plain-Chant? Jag vet väl huru det skall hjälpas. Nog tror jag mig känna declamationen af mitt modersmål så mycket, att jag vet huru den skall vara då fråga är om att skriva Melodie till en gifven Text. Utan för mycken vanité tror jag mig äga den kunskap som fordras här till, och ägde den redan i en tid, då jag ännu ej ens veste om Tit. existerade. Vare, för det andra, detta nog sagt om Mässan.

Nu till den supponerade öfverenskomelsen med Krigs-Rådet Ahlström, att vi skulle i förening söka undandraga Tit. heder och profiten af en Choral-Boks utarbetande för nya Psalmboken, för att tillägna oss detsamma. Tit. har icke väl öfvertänt det oanständiga både emot honom och mig, som ligger så väl i sjelfva förebråelsen, som i sättet hvar på den framställes. På öfver ett års tid har jag icke talt med Ahlström, mer än en enda gång på ett främmande ställe. Hvad han kan hafva för afsigter känner jag ej, och är ej skyldig att känna. Hans tadlade falska lägen och Fördubblingar i sin Choral-Spelning må han sjelf försvara och torde kunna göra det, om han finner det mödan värdt. Hvad jag med visshet vet, är att hans Orgspelning ej är utan sin förtjänst och torde väl tåla jämförelse med de bättre Artisters af Tit. Nation. Jag tror ej, att hvarken jag eller han skulle göra oss särdeles stor heder af, att, som Tit. så ganska modest uttrycker sig, stiga på Tit. axlar, om vi ärnade oss samfällt utarbete en Choral-Bok eller Mässa. Jag respektar mycket Tit. talanger och erfarenhet, men försäkrar öpenhjärtligt, att derest jag nånsin pretenderade någon auctors ära i musikalisk väg, skulle jag dock ej finna mig i nog förlägenhet, för att taga Tit. till mönster i allt. — Jag repeterar för öfrigt ännu en gång, att jag aldrig tänkt eller ambitionnerat att skriva någon Choral-Bok, hvilket dock, under uns oförgripeligen sagt, ej torde vara så hiskeligen svårt, då man äger tillgång på goda Subsidier af äldre Choral-Böcker att jämföra och välja det bästa. Denna min uppriktiga bekännelse hindrar dock ej, det jag ju gärna erkänner meriten af Tit. arbete i denna väg, och jag skulle nu utbreda mig i ett ytterligare välförtjent beröm deröfver, derest jag icke funne sådant öfverflödigt, då Tit. sjelf så både naivt och frikostigt berömt det. — Det är en särskild gåfva Tit. med några dess Landsmän, jag lärt känna, äger, att i det Land där de blifvit naturaliserade och njuta sin utkomst utbasuna sin egen merit på bekostnad af de inföddes. En Svensk har ej gärna den nobla vanan bland Herrens Landsmän; men jag vet ej om han i förståndigt folks omdöme anses sämre för det. Våra Svenska Musik-krabblare, Orgeltafsare och Musik-Compositörer blifva Tit. mycket förbundna för den framställda parallelen. De veta nu på hvad platts de böra ställa sig, när de råka att komma i sällskap med Tit., och att de böra noga erinra sig, det de ej

höra till Skrået och således böra ackta sig för Bönhasars öde.

Misstyck nu ej att jag denna gången så oförställt sagt min mening. Jag hoppas dermed hafva ådagalagt att jag åtminstone nu ej varit falsk, som Tit. tyckes tillägga mig att förut hafva varit. Både innehållet af Tit. Bref, och Termerna deri hafva nödgat mig att tala sanningen blott och bar, och hårdare än jag annars velat. Jag hade räknat på något mera billighet och skonsamhet å Tit. sida efter vår mångåriga bekantskap. Jag finner nu huru mycket jag missräknat mig. —

Sarcasmerne emot Eggert och Küster förbigår jag, de röra ej mig. Den förre lærer ingen annan än Tit. kunna tillägga epithet af Stupid. — Den sednare är, så mycket jag kunnat finna, en både kunig och nb. modest man, som förmodligen ännu icke lagt Tu strå i kors för Tit. Hvilken vanheder för idkare af harmoniens konst, att andas blott disharmonie, och lågt söka förringa hvarandras värde, äfven deras som man ännu ej hunnit lära känna!

Framhårdar

Tit.

Ödmjuka Tjenare
Frigel.

Musikpressen.

Th. Dahlströms musikförlag, Stockholm, har utgifvit

för en röst med piano:

Sandberg, Helge: »Glad såsom fågeln». Visor i folkton. Häft. 1. Pr. kr. 1,50.

På W. Hansens förlag, Köpenhamn, har utkommit

för piano, 2 händer:

Gilek, Karl: *Sonja-Vals*; *Fortuna-Marsch* ur operetten »Fortunas gunstling».

Vissamlingen af Helge Sandberg har följande innehåll; inom klammer angifvas textförfattarna: 1. Må jag sjunga här i ro (J. O. Wallin); 2. »Jag är så glad vid lilla vännen min» (H. Sandberg); 3. »Jag söker ej min vän ibland de rike» (folkvisa från Bjuf, upptecknad af H. Sandberg); 4. Ingeborgs visa (Axel Anrep); 5. Gånglåt för Sveriges ungdom (J. Kröger); 6. »Upp på taket och ner igen» (Bords-, dans- och skämtvisa af J. Kröger); 7. »Det är ett lif att lefva» (Sten Granlund); 8. »Du blånande haf» (Oscar Fredrik); 9. »Det var då» (J. L. Runeberg); 10. En tanke, en suck, en tår (Efter W. Bergsöe af H. Sandberg); 11. »Vid brasans håll i julekväll» (folkmelodi från Skåne, upptecknad af H. Sandberg); 12. Hyllning till Sverige (H. Wranér). Tillegn. dr Arthur Hazelius 1900

Dessa underhållande visor ha förut varit utgifna, några i tidskrifter, julnummer och af andra förläggare etc.

De föregås af ett förord af författaren, f. d. redaktör och känd som litteratör, hvilken tillbragt 10 år i Amerika, där tanken på hemlandet inspirerat honom till sång och dikt. »Sången» säger han, »har varit mitt lifselexir äfven sedan jag kom hem till Sverige».

Valsen och Marschen af Gilck ge ett prof på den rätt lyckade musiken i hans operett »Fortunas gunstling», som nu gör lycka på Oscarsteatern.

Litteratur.

Deutscher Musiker-kalender, 1910, utg. af Max Hesse, (Leipzig), upplefver nu sin 25:te årgång och är försedd med ett fint porträtt, jämte biografi, af dr Hugo Riemann, den bekante lexikografen och utgifvaren af musiklitterära verk, m. m. Utom kalendarium i bokens början innehåller kalendern »Konsertbericht aus Deutschland (äfven med uppgifvande af tonsättarnes födelse- och dödsår), förteckning öfver tyska och andra lands musiktidskrifter och musikförläggare, konsertbyråer, adressbok m. m., m. m.

Från scenen och konsertsalen.

Kungl. teatern.

- Nov. 17. Mozart: *Trollflöjten*.
18, 28. Bizet: *Carmen*. (Don José: hr Herold, gäst.)
19. Wagner: *Mästersångarne*.
20. Boito: *Mefistofeles*.
21. Mascagni: *På Sicilien*. (Turiddo: hr Herold.)
Leoncavallo: *Pajazzo*. (Canio: hr Herold.)
22. Wagner: *Lohengrin*.
24. Puccini: *Bohème*.
25, 27. Tschajowsky: *Spader dam*. Opera i 3 akter af M. Tschajowsky. Öfvers. från tyskan af Emil Grandinson. (Grefvinnan, Lisa, Pauline: fru Jungstedt, Oscar, frk. Edström; Mischka, en guvernant: fru Mandahl, frk. Lindegren; Daphne, Chloë: frkn Edström, Lagergren; Herman, greve Tomsky, furst Jeletzky, Czekalinsky, Ssurin: hrr Stockman, Oscar, Strömberg, Lennartson, Sjöberg; Tschapalitzky, Narumoff, ceremonimästaren: hrr Ericson, Stiebel, Grafström; Pluto: hr Oscar.)
26. Wagner: *Tannhäuser*. (Elisabeth: fru Borghild Bryhn, 1:a gästsuppträdande.)
28. Adam: *Konung för en dag*. (Matiné.)
30. Donizetti: *Leonora*.

Oscarsteatern.

- Nov. 16—25. Leo Fall: *Frånskilda frun*.
21, 28. *Ljunghorn*. (Matiné.)
26—30. Karl Gilck: *Fortunas gunstling*. Operett i 3 akter. Text af Karl Gilck. (furst Krakowski, Sonja Krakowska, hans gemål, grefvinna Czarnetska, grefvinna Zalewska, Eva: hr Ringvall, frkn Grünberg, Carlberg, fru Rowe, frk. Falk; Vera Petrowska, Dora Leczińska: frkn H. André, Hirsch; öfverste Pawlowski, greve Amirski, baron Ravicz, löjtnant Chipowski, musikläraren Slowacki: hrr Wickbom, Allum, Bergström, Barcklind, Ralf.)

Operett-teatern.

- Nov. 16—30. R. Danziger: *Bykomlessan*. (Prinsessan Flori, Mariandl: fru H. Mattson-Nyström, frk. A. Edström; arsprinsen Carl Emanuel, Zangorsk, Ranusek, Knakok, Zuckerl, Hans: hrr Ottoson, Textorius, Ax. Nilsson, Fritz Strandberg, Adami, G. Lindstedt.)
21, 28. P. Rubens: *Miss Hook af Holland*. (Matiné.)

Musikal. akademien.

- Nov. 18. Konsert af Ignaz Friedmann. Chopin-afton.
19, 22. Konserter af fru Julia Culp. Bitr. pianist: hr Erich J. Wolff.
23. Konsertföreningens 1:a abonnementskonsert. Solist hr W. Stenhammar; orkester: Göteborgs orkesterförening; dirigent: hr Tor Aulin. Beethoven: 1. Uvertyr till »Egmont»; 2. Pianokonsert N:o 4 G-dur; 3. Grosse Fuge, B-dur, op. 133, för stråkorkester; 4. Symfoni N:o 5, C-moll.
28. Konsert af pianisten fru Maria Carrera och violoncellisten Lennart von Zweigberg.
29. Musikkföreningens 82 konsert med orkester. Solister: frk. Signe Carlson, fru Julia Claesson, hr H. Malm, John Johanson. Dirigent: prof. Franz Neruda. 1. J. S. Bach: Magnificat, för soli, femstämmig kör och ork.; 2. Beethoven: Messa: C-dur, för solo, kvartett kör och orkester.

Vetenskapsakademien.

- Nov. 20. Visafon af hr Henrik Dahl. Åskompanjatriss: frk. Märtha Ohlsson.

Jämte hr Herolds fortsatta gästspel i förut under detsamma gifna roller är operans märkligaste tilldragelse i senare hälften af november, premiären af Tschajowskys »Spader dam» och gästsuppträdandet härstädes för första gången af den norska sångerskan, fru Borghild Bryhn, för hvilket vi på ett annat ställe i detta nummer redogjort. »Spader dam», hvars textinnehåll tämligen utförligt refererades i förra numret, hade på premiären talrik publik, som tycktes ha varit intresserad att göra denna nya bekantskap. Uppsättningen var också berömvärd, med vackra dekorationer, bland hvilka första scenens park, festsalen hos fursten med det vackra herdespelet och baletten, samt den nattliga vyen af Newafloden, särskildt gjorde sig bemärkta. Operans uvertyr hade sammandragits till ett kort förspel. Hvad musiken i själfva operan beträffar, kunde de tragiska konflikter som genomgå densamma ha kraftigare karaktäriserats af musiken, hvilken är något matt, om än vackra enskildheter förekomma och orkesterarbetet, i sin helhet diskret, intager genom symfonisk skönhet. Af särskilda musiknummer som fängsla åhöraren, kunna framhållas i första akten Tomskys ballad och kvintetten, sedan Lisas aria och Paulines romans samt fruntimmerskören i Lisas rum; i andra akten det vackra herdespelet i Mozarts anda samt balettmusiken, duetterna mellan Herman och Lisa, den dystra stämningsmusiken i sjunde tablån, kören och Tomskys visa i sista akten. Af den ofvan nämnda rollbesättningen framgår, att goda

krafter medverkade. Fru Jungstedt gjorde, som den gamla grefvinna — Spader dam, en utmärkt bild af den knarriga, hemsk verkande gumman, som för öfrigt ej har något större parti i operan. Dotterdottern Lisa hade vokalt som dramatiskt den bästa representant i fru Oscar, likasom Pauline i fröken Edström, hvars präktiga stämma gjorde sig väl gällande äfven under hennes intagande uppenbarelse som herden Daphnis. Den olycklige älskaren, löjtnant Herman, företräddes af hr Stockman, hvars vekt lyriska stämma och naturel dock mindre lämpar sig för en roll af denna tragiska och passionsfulla karaktär. Herr Oscar som Tomsky, och hr Strömberg, fursten, skötte väl de båda andra hufvudpartierna. Operan, fick under hr Järnefelts ledning omsorgsfullt utförande och hr Söderman hade all heder af regien.

I »Faust» har hr Sjöberg d. 15 nov. för första gången utfört Mefistofeles, då vi af en konsert förhindrades besöka operan.

Oscarsteaterns sista nyhet, »Fortunas gunstling», är till text och musik, ett arbete af Karl Gilck, tandläkare i Malmö, hvilken dock haft hjälp med instrumenteringen. Texten är af den tyskfödde doktorn skriven på hans modersmål och öfversatt af hr Barcklind, som äfven haft regien om hand. Operetten kan godt mäta sig med senare tiders utländska dram i den vägen, ty handlingen är liflig och roande, utan alla slipprigheter, musiken alltigenom väckande, utan att dock framstå i originalitet; orkesterpartiet är enkelt, men verkningsfullt. Uppsättning och dekorationer äro lyckade och vackra, utförandet godt på alla händer. Hr Ringvall, den gemytliga, gamle fursten, som spelar bort allt hvad han äger, till och med sin brud, som af den unge löjtnant Chipowski vinnes med besittningsrätt på två veckor, är som vanligt roande. Bruden, frk Grünberg och löjtnanten, hr Barcklind, bilda ett charmant par och har att sjunga behagliga kärleksduetter, sedan de under de båda veckorna på en utländsk resa förläskat sig i hvarandra. Slutet blir, att fursten föredrager att återfå, hvad han spelat bort, utom sin brud, som han i utbyte skänker den unge löjtnanten och gifter sig med sin gamla flamma, en grefvinna (fru Rowe), hvars dotter, den naiva lilla Eva (frk Falk), får sin älskade musiklärare (hr Ralf) till erkänd fästing. De båda senare äro ett mycket lustigt par, som ock har en lyckad duett att sjunga. Ett roligt par är också de båda grälände grefvinna, som rivalisera om löjtnanten, och hvilka i fru Rowe och fröken Carlberg, ha goda representanter. Operetten bevisades för ett par dagar sedan af konungen med uppvaktning. — Operetteaterns »Bykomlessa» af R. Danziger som kompositris, ha vi ännu icke fått göra bekantskap med.

Konserterna under senare hälften af november, ha varit för talrika att utförligare nu relateras. För Lisztprogrammet på Ignaz Friedmanns första konsert redogjordes i förra numret. Hans andra kon-

sert var ägnad åt Chopin, då programmet upptog de båda sonaterna i B- och H-moll, 3 etyder, Ballade, Vals samt 2 Polonaiser. Friedmann är en första rangens pianist med bländande teknik; uttryck och smak i föredraget, som hänförde publiken, vare sig det gällde Liszt briljanta, något ytliga och på effekt anlagda pianosaker eller Chopins poetiska tonskapelser, hvilka ock hade lockat större publik än vår första konserten. En stor favorit hos vår publik blef också den intagande sångerskan Julia Culp, som med sin behagliga mezzosopran och sin uttrycksfulla sång eröfrade sina åhörare på sina 3 konserter. Programmet på första konserten upptog 6 sånger af Fr. Schubert (Nacht und Traum; Der Musensohn; Ellens dritter Gesang; Rastlose Liebe; Du bist die Ruh'), 5 af Brahms (Immer leiser wird mein Schlummer; Der Schmied; Feldeinsamkeit; Botschaft; Vergebliches Ständchen), 5 af Hugo Wolf (Verborgerheit; In den Schatten meines Locken; Gesang Weylas; Mausfallensprüchlein; Er ist's.); på andra konserten Volkslieder af Brahms (Da unten im Thale; Feinsliebchen; In stiller Nacht; Erlaube mir fein's Mädchen; Schwesterlein; Wie komm' ich denn zu Thür herein); Schumanns härliga cykel »Frauenliebe und leben» samt af Löwe: »Der Asra» och »Mädchen sind wie der Wind» och af R. Strauss: »Traum durch die Dämmerung», »Heimliche Aufforderung». På sista konserten sjöng hon sånger af Fr. Schubert (Die Liebe hat gelogen; Der Musensohn; Ellens drei Gesänge nach Walter Scotts »Fräulein vom See»), af Erich J. Wolff (Dornröschen; Spinnerlied; Mir glänzen die Augen; Das Gärdein dicht verschlossen; Ich fürcht' nit Gespenster; Mädchenlied) samt af R. Schumann (Volksliedchen; Schöne Fremde; Wer macht dich so krank; Alte Laute; Aufträge). Af extranummer tjusade hon publiken med Mendelssohns vackra »Auf Flügeln des Gesanges». I hr Erich Wolff, en helt ung man, hade fru Culp en utmärkt pianist, som ackompanjerade alla sånger utantill och hvars sängkompositioner voro mycket anslående. Äfven han fick del af det ovanligt rika bifall, som skullade på dessa konserter.

Den här förut bekanta utmärkte pianisten, fru Maria Carrera gaf, jämte en oss första gången gästande finsk violoncellist Lennart von Zweyberg, konsert d. 28 nov. i Musikal. akademien, inför rätt gles publik, som dock visade sig mycket erkänksam både för fru Carreras talangfulla spel och violoncellistens behagliga prestationer. Programmet upptog Beethovens sonat A-dur för piano och violoncell, Boccherini: Adagio och Allegro, A-dur för violoncell; Chopin: Sonat H-moll; Glazounow: Chant du Ménestrel; Arensky: Chant triste, för violoncell; Liszt: La gita in gondola, La mal du pays, Eglogue samt Polonaise, E-dur.

I Vetenskapsakademien gaf norske visångaren, jur. kand. Henrik Dahl, en visafn med pianoackompanjemang af fröken Märtha Ohlsson. Hr Dahl sjunger sina visor med god röst och humör samt

roade mycket sin något fåtaliga publik. Han utförde under aftonen 5 studentvisor, 8 svenska visor af Fröding, Anna Roos, Björn Halldén och Ax. Engdahl samt 6 norska folkvisor. På begäran gaf han sedan i Viktoriasalen ännu en visafn, som ej gafs oss tillfälle att bevista.

Om Konsertföreningens och Musikföreningens stora konserter få vi yttra oss i nästa nummer.

Musiknotiser från hufvudstaden och landsorten.

Kgl. teatern. Danske kammar-sångaren Herolds gästspel fortsättes med uppträdande här för första gången i d'Alberts »Låglandet», hvari tenorpartiet är för honom en ny, här instuderad roll. Fröken Signe Rappe har blifvit engagerad för gästspel under december, likasom förra året vid denna tid.

K. teaterns aktiebolag hade d. 20 nov. ordinarie bolagsstämma i Operans stora foajé under ordförandeskap af greve G. von Rosen. Till medlemmar af styrelsen återvaldes grosshandlare Axel Abramson samt invaldes efter v. häradsbörding Emil Kinander, som undanbedt sig återval, fil. dr Helmer Key. Säsoms styrelsesuppleanter återvaldes bankofullmäktigen C. A. Weber och bankdirektören K. Torén, Revisorn, öfverdirektör J. May, och dennes suppleant, major H. Stjernspetz, återvaldes äfven.

Enligt revisionsberättelsen har fjol-årets säsong lämnat en behållning af 4,630 kronor.

Stor konsertmatiné gafs d. 21 nov. för välgörande ändamål i Berns' salong, hvarvid medverkade operasångerskan frök. Liva Edström, fru Anna Norrie, operasångarne Menzinsky och Wallgren premiäraktören Personne och etablissemangets orkester. Kompositören Felix Körling, som under några kvällar dirigerade egna kompositioner i denna lokal, hade åtagit sig att som »extranummer» dirigera kören i ett par egna kompositioner.

Motettaftnar ha i Oscarskyrkan arrangerats af dess Organist Patrik Wretblad och dir. Oscar Sandberg. Andra motettaftnarna skulle gifvas d. 5 dec. Kören består af omkr. 20 röster, äfven solister medverka. Entrén är låg, endast 25 öre; 50 för reserverad plats. Behållningen tillfaller Oscars församlings skyddsförening.

Operasångaren Sven Nyblom har med mycken framgång gästtat i Helsingfors under en operasäsong där å Svenska teatern under svensk regim. Han har därvid sjungit i »Madame Bytterfly» och »Låglandet», i hvilka operor fru Ida Ekman utfört de kvinnliga hufvudpartierna.

Direktör Ranft har gjort en resa till utlandet i teaterärenden och gjort åtskilliga uppköp såsom Lehárs nya operett »Der Graf von Luxembourg», hvars premiär han bevisade i Wien, samt äfven andra pjäser.

Falun. Lindbladskas operettsällskapet uppförde här d. 14 nov. som premiär för Sverige en ny operett, »Tiggargrefven», med text af v. Léon och musik af Leo Ascher. Operetten spelar i Newyork. Den är glad och underhållande, bjuder på en bedårande vals, en ringelrei (som sjunges och dansas af tiggargrefven och hans 8-åriga son, hvilken senare gjorde stormande lycka) samt åtskilliga rätt kraftiga effekter. Pusliken var talrik och förtjust.

Dödsfall.

Liebling, Sally, hofpianist, f. 1861 i Berlin, afled d. 15 september, helt plötsligt. Sally Liebling hörde till den Liszt'ska Weimerskolan liksom Friedheim, Rosenthal, Reisenauer, Sauer m. fl. Han var först lärjunge af Th. Kullak och begaf sig, 16 år gammal, till Amerika, där han i tio år reste omkring och konserterade. Återkommen till Tyskland blef han en ständig ackompanjör vid Amelie Joachims, Etelka Gersters m. fl. konsertresor och medverkade äfven som solist, utmärkande sig för ett tekniskt, mästertligt och behagligt spel. Åtskilliga hans pianokompositioner ha blifvit mycket uttyckta. Af hans tre bröder, äfven kända som pianister och lärare, är mest bekant Georg L., som äfven medverkat vid främmande konstnärers konserter i Stockholm.

Schytte, Ludvig, Teodor, den bekante danske musikpedagogen, af hvilken man har en sådan mängd vackra instruktiva pianokompositioner, har efter en längre tids sjuklighet nyligen aflidit i Berlin. Ludvig Schytte, den yngste af 13 syskon, var född i Aarhus, i ett musikalliskt hem. Han studerade först farmaci och tjänstgjorde på apotek, men började 1870 ägna sig åt pianospelning och gjorde under Neuperts ledning stora framsteg, erhöi sedan ett legat och besökte Tyskland 1884, samt studerade för Litz i Weimar. År 1885, vid en musikfest i Karlsruhe, blef hans första större komposition, en pianokonsert med orkester, spelad af Arthur Friedheim och vann stort bifall. Året därpå kom han till Wien, blef pianolärare vid Horaks musikskolor och 1888 vid Urbans konservatorium. Sedan slog han sig ned i Berlin. Utom nämnda konsert har han komponerat en sonat, en dramatisk sångscen »Hero», etyder och en mängd andra pianostycken. Spinelli, Nicola, italiensk operakomponist, har aflidit i Rom, 44 år gammal. Tillhörande den nyitalienska skolan väckte han uppseende med sin opera »A basso porto» och erhöi 1890 pris för en annan sådan, »Catilina», som dock vann mindre bifall.

NOTTRYCK

utföres fort, väl och billigt.

Specialitet: Sångböcker.

Begär kostnadsförslag.

Nya Tryckeriaktiebolaget,
Stockholm.

I Musik- och Bokhandeln:

Populär

Piano-Skola

med

Klaviatur-Tabell

för noternas snabba inlärande.

Ny lättfattlig undervisningsmetod för barn, översatt och bearbetad efter

Prof. H. von Bocklet.

Häft. 3 kr., i pappband 3:20, cloth-band 4 kr.

Elkan & Schildknechts Musikhandel,
28 Drottninggatan 28.

Tonminnen.

Melodiska Pianostycken.

Jubelpolonäs, Canzonetta, Gamla tider, Valse mignonne, God natt! af *Frans J. Huss*. Pris 1 kr.

Säljes och rekvideras hos *Svensk Musiktidnings Expedition*, Kammakaregatan 6.

OBS.! Lämplig julklapp: PRESENTKORT

å

Svensk Musiktidning 1910

å 5 kronor.

Svensk Musiktidnings Expedition.

OBS.! Vacker nyutkommen musik!

MENDELSSOHN- ALBUM

för piano, innehållande:

Klavierstück, Scherzo, Gondellied med *Felix Mendelssohn-Bartholdys* porträtt. Pr. Kr. 1: 25.

I musikhandeln och på Svensk Musiktidnings Expedition.

SPELMÄN,

10 st. spelmanslåtar. upptecknade efter Lapp-Nils och andra norrländska bondspelemän, erhållas franco mot insändande af 1 kr. från

Alb. Holmbäck, ÖSTERSUND.

Nyss utkommet

Något om

De rytmiska koralerna

af

D. RUDIN

V. D. M., exam. organist och musiklärare.

Pris Kr. 1,25.

— Svensk Musiktidning. —

Nordiskt Musikblad. — 29:de årg., — för hvarje musikaliskt hem —

utgifves 1909 efter samma plan som förut, innehållande **populär läsning i Musikaliska ämnen, porträtter med biografier** etc. Tidningen utkommer två gånger i månaden (utom juli—aug.). Pris 5 kronor pr år, lösnummer 25 öre. Prenumeration sker här å **Expeditionen, Kammakaregatan 6, 1 tr. öfv. gården, i bok- och musikhandeln**, å posten och tidningskontor. I landsorten bäst å posten.

OBS!. Biografier och porträtt i N:o 1: Oskar Lejdström — Paul Juon — Carl Lundmark; i N:o 2: Engelbert Humperdinck — Signe Rappe (som Elsa i »Lohengrin»); — Bror Pettersson-Persfelt; i N:o 3: Felix Mendelssohn-Bartholdy — Hjalmar Arlberg — Ernst von Dohnányi; — i N:r 4: Eugène Ysaie — Wilh. Herold; i N:r 5: Ed. Risler — Carl Lejdström — Wilh. Stenhammar; — i N:r 5: Irma Tervani — Clary Morales; — i N:r 7: Fredrik Pacius — Sergei Kuszewitzky — Umberto Giordano; — i N:r 8: John Forsell; — i N:r 9: Ellison van Hoose — Fr. Aug. Dahlgren — Andreas Randel; — i N:r 10: Erica Wedekind; — i N:r 11: Josef Haydn; — i N:r 12: John Jacobsson — Ivar Hedenblad — Oscar Byström; — i N:r 13: Sigrid Arnoldson — Ludwig Wüllner — Fritz Kreisler.

Obs.! Värdefull musik!

För piano, två händer.

SCHERZO

af **Emil Sjögren**

tillagnadt fru *Valfrid Baxson Lind*.

Pris 1 kr.

SVENSK MUSIKTIDNINGS EXPEDITION, Kammakaregatan 6.

PIANO L E K T I O N E R

efter bästa metod, ledande till god teknisk och verkligt musikalisk utbildning, meddelas af undertecknad till moderat pris. Anmälan kan äfven ske skriftligen. Mottagning kl. 9—10 f. m. och 3—4 e. m. Tel. Brunkeberg 14 97. Kammakaregatan 6, 1 tr. öfv. gården.

Frans J. Huss.

J. G. Malmsjö
**PIANINON
FLYGLAR**
Göteborg.

PIANOMAGASIN.

Svenska Pianinos: Största lager från J. G. Malmsjö, Kungl. Hofleverantör, S. Andersson, Bergqvist & Nilsson, I. P. Löfberg & C:o, Stavenow & C:o m. fl.

Utländska Pianinos: från G. Schwechten, Steinweg Nachf. och Uebel & Lechleiter.

Flyglar: från J. G. Malmsjö, Steinweg Nachf. m. fl. — **Orglar:** från Mason & Hamlin's världsberömda firma. Begagnade instrument tagas i utbyte.

Gust. Pettersson & C:o,
13 Malmskillnadsgatan 13, Stockholm.

— Innehåll —

Ludwig Spohr (med porträtt). — Borg-hild Bryhn (med porträtt). — Från Roma-såsongen 1909—1910. II. Adriano-såsongen etc.; Coréa-konserterna, af Anteros. — En skriftväxling emellan J. C. F. Häffner och d. v. sekreteraren vid K. Musik. Akademien Pehr Frigel rörande den förres koralarbete, (Meddelad af C. F. Hennerberg). — Musikpressen. — Litteratur. — Från scenen och konsertsalen. — Musiknotiser från hufvudstaden och landsorten. — Dödsfall. — Annonser.